

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ BATMAN ŞUBESİ
BATMAN BRANCH OF HUMAN RIGHTS ASSOCIATION
KOMELEYA MAFÊN MIROVAN ŞAXA BATMANÊ
Kültür, 2607. Sk. No:19, 72060 Batman Merkez/Batman
Tel : 0.488 214 96 55 E-mail: batman@ihd.org.tr

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ BATMAN ŞUBESİ

HAPİSHANE KOMİSYONU

**BATMAN BEŞİRİ KAMPÜS ve BATMAN M TİPİ KAPALI
HAPİSHANELERİNE İLİŞKİN HÜKÜMLÜ VE TUTUKLU HAKLARINI
İNCELEME RAPORU**

4 MART 2024

GİRİŞ

İnsan Hakları Derneği Batman Şubesine; Batman ili Beşiri ilçesi sınırları içerisinde bulunan Batman Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu, Batman T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Batman M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda yaşanan hak ihlalleri ile ilgili yapılan başvurular ve ilgili kurumlarda yakını ya da müvekkili bulunan tutuklu ve hükümlü aileleri ile avukatlarının bildirimleri üzerine İHD Batman Şubesi yönetim kurulu kararı doğrultusunda hapishane komisyonumuz inceleme ve gözlem yapmak üzere harekete geçmiştir.

Hapishane komisyonumuz yapılan bildirimler ve başvurular ışığında Batman Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu, Batman T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Batman M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda bulunan tutuklu ve hükümlülerle insan hakları ihlalleri iddiaları hakkında görüşme gerçekleştirmiştir.

Tutuklu ve hükümlülerle yapılan görüşmelere İHD Batman Şubesi Yönetim Kurulu Üyeleri ve Hapishane Komisyonu üyeleri Av. Ahmet ŞIRAY, Av. Rumeysa Deniz KAYA, Av. Sinan İslam GEGİN, Av. Mehmet DUYGULU, Av. Ahmet ALTUNKAYNAK, Av. Sümeyye Gültekin Aykut, Av. Yunus Bağış ve Av. M. Akif AKIN iştirak etmiştir.

İlgili durumu değerlendirmek üzere; hapisanende mahpuslarla tek tek görüşülmüş, kötü muamele ve hak ihlallerine ilişkin bulgular gözlemlenmiş olup; bu bulgular komisyon üyelerimiz tarafından tutanak altına alınmıştır.

İNCELEMENİN KONUSU VE AMACI

İnsan Hakları Derneği (İHD) Tüzüğü'nün; **Derneğin Amaç Ve İlkeleri** başlıklı 2. Maddesi gereğince yaşanan her türlü hak ihlali hakkında çalışma yürütmektir.

Bu çerçevede Batman Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu, Batman T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Batman M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda bulunan hükümlü ve tutuklu mahpusların avukatları ve aileleri aracılığı ile şubemiz Hapishane Komisyonuna başvuruda bulunarak, ismi yer alan kurumlarda gerçekleşen insan hakları ihlalleri bildirimleri yapılmıştır.

Hapishane Komisyonumuza yapılan başvurularda yer alan iddiaların, kişi hakları ve güvenliğinin korunmasına yönelik vahim boyutlarda olması nedeniyle, komisyonumuz söz konusu ihlaller ile ilgili inceleme ve tespitlerde bulunmak amacıyla inceleme yapma kararı almıştır.

Bu ziyaretler ile ismi yer alan kurumlar, hapisanedeki yapısal ve genel sorunların yanı sıra mahpusların maruz kaldığı hak ihlallerini tespit etmeyi, raporlaştırmayı, gerekmesi halinde hukuki başvuruların yapılması ve hak ihlallerinin kamuoyuna aktarılması amacı ile kaleme alıp derneğimiz tarafından arşivlenmiştir.

Komisyonumuzun işbu raporlama amacını Batman Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu, Batman T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Batman M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda yaşanan hak ihlallerini inceleme ve elde edilen veriler ışığında tespitlerde

bulunmak ve sonuçlarını kamuoyuyla paylaşmak olarak belirlenmiştir.

YÖNTEM

Bu rapor temel olarak avukatlar tarafından hapisanelerde gerçekleştirilen ziyaretlere dayanmaktadır. Ziyaret dışında mahpusların aileleri ile yapılan telefon görüşmeleri, ailelerin yaptıkları yazılı başvurular, mahpusların avukatlarına gönderdikleri mektup, mail ve fakslerden edinilen bilgiler, konu hakkında muhatap resmi kurum veya kişiler ile gerçekleştirilen görüşme bilgileri kullanılmıştır.

İLGİLİ DÜZENLEMELER

Hapishane Komisyonumuz tarafından yapılan incelemeler;

1. Anayasa, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ve bu Kanuna dayanılarak çıkarılan diğer alt düzenlemeler,
2. Birleşmiş Milletlerin 13 Mayıs 1977 tarihli “Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar”,
3. 9 Aralık 1988 tarihli “Herhangi Bir Biçimde Tutulan Veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler Bütünü”
4. 14 Aralık 1990 tarihli “Tutuklulara Uygulanacak Muameleler İçin Temel İlkeler”;
5. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 11 Ocak 2006 tarihli ve (2006) /2 Nolu “Hükümlülerin İyileştirilmeleri İçin Standart Asgari Kuralların Avrupa Metni” (Avrupa Hapishane Kuralları),
6. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin “Hapishanenin Aşırı Kalabalıklaşması ve HapishaneMevcudu Enflasyonu Hakkındaki R (99) 22 sayılı Tavsiye Kararı;
7. 5275 sayılı “Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun” ve “Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük”,
8. “Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik” Hükümleriyle ilgili diğer mevzuatı dikkate alınarak yapılmıştır.

1-Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

10 Aralık 1948 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, kişi haklarının tanınması, korunması ve insan haklarına yaraşır bir şekilde yaşamaları açısından önemli bir yol haritası görevi görmektedir. Her birey ve toplumun beyannamedeki hakları göz önünde bulundurarak hareket etmesi gerekmektedir.

Beyannamenin insan hakları açısından önemli ilkeleri şunlardır:

- Herkes ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka türden kanaat, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğuş veya başka türden statü gibi herhangi bir ayırım

- gözetilmeksizin, bu Bildirgede belirtilen bütün hak ve özgürlüklere sahiptir.
- ✚ Herkesin yaşama hakkı ile kişi özgürlüğü ve güvenliğine hakkı vardır.
 - ✚ Hiç kimseye işkence ya da zalimce, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da ceza uygulanamaz.
 - ✚ Herkesin, nerede olursa olsun, yasa önünde bir kişi olarak tanınma hakkı vardır.
 - ✚ Herkes yasa önünde eşittir ve ayırım gözetilmeksizin yasa tarafından eşit korunmaya hakkı vardır. Herkes, bu Bildirgeye aykırı herhangi bir ayrımcılığa ve ayrımcı kışkırtmalara karşı eşit korunma hakkına sahiptir.
 - ✚ Herkesin anayasa ya da yasayla tanınmış temel haklarını ihlal eden eylemlere karşı yetkili ulusal mahkemeler eliyle etkin bir yargı yolundan yararlanma hakkı vardır.
 - ✚ Hiç kimse keyfi olarak yakalanamaz, tutuklanamaz ve sürgün edilemez.
 - ✚ Herkesin, hak ve yükümlülüklerinin belirlenmesinde ve kendisine herhangi bir suç isnadında bağımsız ve yansız bir mahkeme tarafından tam bir eşitlikle, hakça ve kamuya açık olarak yargılanmaya hakkı vardır.
 - ✚ Kendisine cezai bir suç yüklenen herkesin, savunması için gerekli olan tüm güvencelerin tanındığı, kamuya açık bir yargılanma sonucunda suçluluğu yasaya göre kanıtlanıncaya kadar suçsuz sayılma hakkı vardır.
 - ✚ Hiç kimsenin özel yaşamına, ailesine, evine ya da yazışmasına keyfi olarak karışılmaz, onuruna ve adına saldırılamaz. Herkesin, bu gibi müdahale ya da saldırılara karşı yasa tarafından korunma hakkı vardır.
 - ✚ Herkesin düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne hakkı vardır; bu hak, din veya inancını değiştirme özgürlüğünü ve din veya inancını, tek başına veya topluca ve kamuya açık veya özel olarak öğretme, uygulama, ibadet ve uyma yoluyla açıklama serbestliğini de kapsar.
 - ✚ Herkesin kanaat ve ifade özgürlüğüne hakkı vardır; bu hak, müdahale olmaksızın kanaat taşıma ve herhangi bir yoldan ve ülke sınırlarını gözetmeksizin bilgi ve fikirlere ulaşmaya çalışma, onları edinme ve yayma serbestliğini de kapsar.
 - ✚ Herkes, topluluğun kültürel yaşamına özgürce katılma, sanattan yararlanma ve bilimsel gelişmeye katılarak onun yararlarını paylaşma hakkına sahiptir.

2- BM Mahpuslara Uygulanması Gerekli Asgari Standart Kurallar

Dünya ölçeğinde hapisanelerde mahpuslara yönelik muameleye ilişkin standartları belirleyen temel belge 1955 tarihli “Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kurallarıdır. (Asgari Standart Kurallar). Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi tarafından kabul edilmesi üzerinden 60 yıldan uzun bir süre geçmesi nedeniyle günümüzün ihtiyaçları, insan hakları ve hapisane idaresi alanlarında meydana

gelen değişim ve gelişmeleri yansıtacak şekilde yeniden gözden geçirilerek Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 17 Aralık 2015 tarihinde kabul edilmiştir. Gözden geçirilmiş Asgari Standart Kurallara yaşamının 27 yılını Apartheid rejiminin hapisanelerinde mahpus hakları savunucusu olarak geçiren Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Başkanı Nelson Mandela'nın mirasını onurlandırmak için Mandela Kuralları adı verilmiştir.

3- Havana Kuralları

Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları diğer bir adıyla Havana Kuralları, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 14 Aralık 1990 tarihinde 45/113 sayılı kararıyla kabul edildi.

Özgürlüğünden yoksun bırakılmış çocuklar ile ilgili hazırlanmış ilk kapsamlı uluslararası belge özelliği taşıyan kuralların, taraf devletler için doğrudan herhangi bir bağlayıcılığı bulunmuyor. Ancak Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin özgürlüğünden yoksun bırakılmış çocuklar ile ilgili düzenlenmiş 37. maddesinin yorumlanmasında ve uygulanmasında tavsiye niteliği taşıyor.

Beş temel bölümden oluşan kurallar içinde ilk etapta kuralların kapsamı hakkında bilgi veriliyor. Diğer etaplarda ise çocukların tutulduğu kurumların idaresi ve personeliyle ilgili uyulması gereken kurallar yer alıyor.

4- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

4 Kasım 1950 tarihinde Roma'da imzalanan bu sözleşme, İnsan Hakları Evrensel Bildirisini ve bu bildirinin açıkladığı hakların evrensel ve etkin olarak tanınmalarını ve uygulamalarını hedef almıştır. Özgürlük ve Güvenlik Hakkı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 5. maddesi ile güvence altına alınmıştır. Buna göre;

1. Herkesin kişi özgürlüğüne ve güvenliğine hakkı vardır. Aşağıda belirtilen haller ve yasada belirlenen yollar dışında hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz.
 - a) Kişinin, yetkili mahkeme tarafından mahkûm edilmesi üzerine, usulüne uygun olarak hapsedilmesi;
 - b) Bir mahkeme tarafından, yasaya uygun olarak verilen bir karara riayetsizlikten dolayı veya yasanın koyduğu bir yükümlülüğün yerine getirilmesini sağlamak için usulüne uygun olarak yakalanması veya tutulu durumda bulundurulması;
 - c) Bir suç işlediği hakkında geçerli şüphe bulunan veya suç işlemesine ya da suçu işledikten sonra kaçmasına engel olmak zorunluluğu inancını doğuran makul nedenlerin bulunması dolayısıyla, bir kimsenin yetkili merci önüne çıkarılmak üzere yakalanması ve tutulu durumda bulundurulması;
 - d) Bir küçüğün gözetim altında eğitimi için usulüne uygun olarak verilmiş bir karar gereği tutulu durumda bulundurulması veya kendisinin yetkili merci önüne çıkarılması için usulüne uygun olarak tutulu durumda bulundurulması;
 - e) Bulaşıcı hastalık yayabilecek bir kimsenin, bir akıl hastasının, bir alkoliğin, uyuşturucu madde bağımlısı bir kişinin veya bir serserinin usulüne uygun olarak tutulu durumda bulundurulması;

- f) Bir kişinin usulüne aykırı surette ülkeye girmekten alıkonmasını veya kendisi hakkında sınır dışı etme ya da geri verme işleminin yürütülmemekte olması nedeniyle usulüne uygun olarak yakalanması veya tutulu durumda bulundurulması;
2. Yakalanan her kişiye, yakalama nedenleri ve kendisine yöneltilen her türlü suçlama en kısa zamanda ve anladığı bir dille bildirilir.
 3. Bu maddenin 1. c fıkrasında öngörülen koşullar uyarınca yakalanan veya tutulu durumda bulunan herkes, hemen bir yargıç veya adli görev yapmaya yasayla yetkili kılınmış diğer bir görevli önüne çıkarılır; kendisinin makul bir süre içinde yargılanmaya veya adli kovuşturma sırasında serbest bırakılmaya hakkı vardır. Salıverilme, ilgilinin duruşmada hazır bulunmasını sağlayacak bir teminata bağlanabilir.
 4. Yakalama veya tutuklu durumda bulunma nedeniyle özgürlüğünden yoksun kılınan herkes, özgürlük kısıtlamasının yasaya uygunluğu hakkında kısa bir süre içinde karar vermesi ve yasaya aykırı görülmesi halinde kendisini serbest bırakması için bir mahkemeye başvurma hakkına sahiptir.
 5. Bu madde hükümlerine aykırı bir yakalama veya tutma işleminin mağduru olan herkes tazminat hakkına sahiptir.

5- Avrupa Bakanlar Komitesinin Avrupa Hapishane Kuralları Üzerine R87 No'lu Tavsiye Kararı

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 17 Şubat 1987 tarihinde kabul edilmiştir. BM Mahpuslara Uygulanması Gerekli Asgari Standart Kurallara paralel olarak düzenlenmiştir.

Üye Devlet Hükümetlerine:

– Mevzuat, politika ve uygulamalarında, Bakanlar Komitesi'nin Rec(87)3 sayılı Avrupa Hapishane Kuralları hakkındaki Tavsiye Kararının yerine çıkartılan bu Tavsiye Kararı ekinde yer alan kuralları rehber edinmeleri;

– Bu Tavsiye Kararı ve karar metnine eklenen açıklamaları tercüme ettirerek mümkün olduğunca geniş kitlelere, özellikle yargı makamları, hapishane personeli ve münferit mahpuslara iletilmesini sağlamalarını tavsiye eder.

1. Bölüm Temel İlkeler:

1. Özgürlüğünden yoksun bırakılan tüm kişilere insan haklarına saygılı bir şekilde davranılmalıdır.
2. Özgürlüğünden yoksun bırakılan kişiler, kendileri hakkındaki mahkûmiyet veya tutuklama kararı ile hukuken ellerinden alınmayan tüm haklarını muhafaza ederler.
3. Özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilere getirilen kısıtlamalar, gereken asgarî düzeyde ve haklarında hükmedilen kararın meşru amacıyla orantılı olmalıdır.
4. Mahpusların insan haklarını ihlâl eder nitelikte hapishane koşulları, kaynak

eksikliğiyle mazur gösterilemez.

5. Hapishane yaşamı, genel toplum yaşamının olumlu yönlerine mümkün olduğunca yaklaşmalıdır.
6. Bütün alıkonma biçimleri, özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilerin özgür toplumla yeniden bütünleşmelerini kolaylaştıracak şekilde düzenlenmelidir.
7. Dışarıdaki sosyal hizmetlerle iş birliği ve sivil toplumun mümkün olduğu ölçüde hapishane yaşamına katılımı teşvik edilmelidir.
8. Hapishane personeli, önemli bir kamu hizmeti yürütmektedir ve bu personelin işe alım, eğitim ve çalışma şartları mahpusların bakımında yüksek standartları muhafaza etmelerini sağlayacak şekilde olmalıdır.
9. Bütün cezaevleri, düzenli olarak resmi denetime ve bağımsız izlemeye tabi tutulmalıdır.

6- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

Cumhuriyetin Nitelikleri

Madde 2- Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir.

Devletin Temel Amaç ve Görevleri

Madde 5- Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.

Kanun Önünde Eşitlik

Madde 10 – Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz. Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.

Temel Hak Ve Hürriyetlerin Niteliği

Madde 12 – Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder.

Kişinin Dokunulmazlığı, Maddi ve Manevi Varlığı

Madde 17 – Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz. Meşru müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkra hükmü dışındadır.

Kişi Hürriyeti ve Güvenliği

Madde 19 – Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir. Şekil ve şartları kanunda gösterilen: Mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi; bir mahkeme kararının veya kanunda öngörülen bir yükümlülüğün gereği olarak ilgilinin yakalanması veya tutuklanması; bir küçüğün gözetim altında ıslahı veya yetkili merci önüne çıkarılması için verilen bir kararın yerine getirilmesi; toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol tutkunu, bir serseri veya hastalık yayabilecek bir kişinin bir müessesede tedavi, eğitim veya ıslahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi; usulüne aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren, ya da hakkında sınır dışı etme yahut geri verme kararı verilen bir kişinin yakalanması veya tutuklanması; halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz. Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek amacıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hâkim kararıyla tutuklanabilir. Hâkim kararı olmadan yakalama, ancak suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yapılabilir; bunun şartlarını kanun gösterir. Yakalanan veya tutuklanan kişilere, yakalama veya tutuklama sebepleri ve haklarındaki iddialar herhalde yazılı ve bunun hemen mümkün olmaması halinde sözlü olarak derhal, toplu suçlarda en geç hâkim huzuruna çıkarılmaya kadar bildirilir. Yakalanan veya tutuklanan kişi, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç kırk sekiz saat ve toplu olarak işlenen suçlarda en çok dört gün içinde hâkim önüne çıkarılır. Kimse, bu süreler geçtikten sonra hâkim kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun bırakılamaz. Bu süreler olağanüstü hâl (...) ve savaş hallerinde uzatılabilir. Kişinin yakalandığı veya tutuklandığı, yakınlarına derhal bildirilir. Tutuklanan kişilerin, makul süre içinde yargılanmayı ve soruşturma veya kovuşturma sırasında serbest bırakılmayı isteme hakları vardır. Serbest bırakılma ilgilinin yargılama süresince duruşmada hazır bulunmasını veya hükmün yerine getirilmesini sağlamak için bir güvenceye bağlanabilir. Her ne sebeple olursa olsun, hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı halinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir. Bu esaslar dışında bir işleme tâbi tutulan kişilerin uğradıkları zarar, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre, Devletçe ödenir.

Özel Hayatın Gizliliği

Madde 20 – Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına

sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz. Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin üstü, özel kâğıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar. Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.

Haberleşme Hürriyeti

Madde 22 – Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır. Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; haberleşme engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz. Yetkili merciin kararı yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, karar kendiliğinden kalkar. İstisnaların uygulanacağı kamu kurum ve kuruluşları kanunda belirtilir.

Düşünce ve Kanaat Hürriyeti

Madde 25 – Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir. Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz.

Düşünceyi Açıklama ve Yayma Hürriyeti

Madde 26 – Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet Resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir. Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir. Haber ve düşünceleri yayma araçlarının kullanılmasına ilişkin düzenleyici hükümler, bunların yayımını engellemek kaydıyla, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin sınırlanması sayılmaz. Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir.

Hak Arama Hürriyeti

Madde 36 – Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınmaz.

Dilekçe, Bilgi Edinme ve Kamu Denetçisine Başvurma Hakkı

Madde 74 – Vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye’de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikayetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir. Kendileriyle ilgili başvuruların sonucu gecikmeksizin, dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilir. Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikayetleri inceler. Kamu Baş Denetçisi Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından gizli oyla dört yıl için seçilir. İlk iki oylamada üye tamsayısının üçte iki ve üçüncü oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğu aranır. Üçüncü oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için dördüncü oylama yapılır; dördüncü oylamada en fazla oy alan aday seçilmiş olur. Bu maddede sayılan hakların kullanılma biçimi, Kamu Denetçiliği Kurumunun kuruluşu, görevi, çalışması, inceleme sonucunda yapacağı işlemler ile Kamu Baş Denetçisi ve kamu denetçilerinin nitelikleri, seçimi ve özlük haklarına ilişkin usul ve esaslar kanunla düzenlenir.

İNCELEMELERDE İZLENEN USUL

Genel Olarak

Ceza infaz kurumlarında gerçekleştiği iddiasıyla İnsan Hakları Derneği Batman Şubesi ve Hapishane Komisyonumuza yapılan başvurular, inceleme öncesinde yönetim kurulu toplantılarında yönetim kurulu üyeleri tarafından değerlendirilmektedir. Yapılan başvurular komisyonların görevlerine göre sınıflandırıldıktan sonra ilgili komisyonlara inceleme yetkisi verilmektedir.

İnsan Hakları Derneği Batman Şubesi Hapishane Komisyonuna Yapılan Başvurular

İnceleme yapılan Batman Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Batman T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Batman M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu’nda bulunan mahpusların, mahpus aileleri ve mahpus avukatları tarafından komisyonumuza genel olarak;

1. Sağlık sorunlarıyla yeterince ilgilenilmemesi iddiaları,
2. Tedavilerin geç yapılması veya hiç yapılmaması iddiaları,
3. Tedavilerine ilişkin sevklerin hastanelere geç yapılması veya hiç yapılmaması iddiaları,
4. Mahpusların sosyal faaliyetlerden ve ortak alandan yararlandırılmaması iddiaları,
5. Sadece idarenin belirlediği televizyon ve radyo kanallarının izlenmesi/dinlenmesi ve yine idarenin belirlediği gazetelerin verilmesi iddiaları,

6. Koşullarda yapılan aramalarda kötü muamele ve özel eşyalara el konulması iddiaları,
7. Kötü muamele ve işkence iddiaları iddiaları,
8. Dilekçelere cevap verilmemesi, mahpuslar tarafından gönderilendilekçelerin çıkışlarının yapılmaması iddiaları,
9. Ayakta sayım yapılması, ayakta sayım dayatmalarına karşı çıkıldığı takdirde disiplin cezasının verilmesi ve tekli hücrede tutulma iddiaları,
10. Temizlik ve hijyenik malzemesinin verilmemesi iddiaları,
11. Telefon görüşmeleri esnasında tekmil verilmediği takdirde telefon görüşmelerinin kesilmesi ve telefon görüşmelerinde mahpusların Türkçe bilmemesi durumunda idareye dilekçe vermeye zorlanması iddiaları,
12. Açık görüşlerin yapılmaması ile yapılan kapalı görüşlerde infaz koruma memurlarının odayı terk etmemesi ve görüş öncesi mahpusları tekmil vermeye zorlama iddiaları,
13. Sağlıklı ve temiz suya sürekli erişimin olmaması iddiaları,
14. Kitap/gazete/dergi alma konusunda kısıtlama olması, takdir edilen kitap /gazete/dergilerin dayatılması iddiaları,
15. Aylık veya olağanüstü koğuş aramalarının usulüne uygun yapılmaması iddiaları,
16. Çıplak arama yapılması iddiaları,
17. Mahpus avukatlarının hapisane girişinde detektör ile arama uygulaması yapılması iddiaları,

Kapsamında başvuruda bulunulmuştur.

Başvurular ilgisine göre uygun görülen kurumlara gönderilmek üzere işleme alınmış ve arşivlenmiştir.

İNCELEMELER

CEZA İNFAZ KURUMU HAKKINDA BİLGİLENDİRME

Genel Olarak Kurumlar Hakkında Bilgilendirme

Batman M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu 1992 yılında faaliyete geçmiş olup, Batman ili, Çamlıca Mahallesi, Felek Caddesi 2460. Sokakta yer almaktadır. 33.320 m² arsa alanı üzerine inşa edilmiş olan Kurumda 5.189 m² kapalı alan bulunmaktadır.

Batman Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu ve Batman T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu; Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü'nün teklifi ve Adalet Bakanlığı'nın 20.08.2020 tarih ve 98282 sayılı onayı ile hizmete alınmıştır.

Batman T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu

şehir imar planı içerisinde olup; Batman iline bağlı Beşiri ilçesi sınırları dâhilinde Hapishane Caddesi Bağdu Mahallesi'nde bulunmaktadır. Kurumun (Kampüs İçinde) kuzeyinde Batman Ceza İnfaz Kurumu, güneyinde Batman Açık Ceza İnfaz Kurumu, Kampüs lojmanları ve boş araziler yer almaktadır.

Batman yerleşke sahası içerisinde inşa edilen Kurum, 15.162 metrekare kullanım alanı, 8.791 metrekare emniyet alanı olmak üzere toplam 23.953 metrekare kullanım alanına sahiptir.

Batman T Tipi ve Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarına Ulaşım

Batman Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Batman T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Batman ili Beşiri ilçesinde bulunmaktadır. Batman ili ile hapishane kampüsü arasındaki mesafe 20 km olup araç ile 31 dakika sürmektedir. Hapishanene Batman ilinden doğrudan herhangi bir ulaşım aracı veya servis gitmemektedir. Hapishanene gidecek olan mahpus aileleri, ziyaretçiler ve avukatlar için sınırlı sayıda seçenek bulunmaktadır. Bu seçenekler de oldukça güçtür. **Bunlar;**

- 1- Aileler, ziyaretçiler ve avukatlar özel araçları ile hapishanene gidebilmektedir.
- 2- Aileler, ziyaretçiler ve avukatlar ticari araçlar ile hapishanene gidebilmektedir.
- 3- Aileler, ziyaretçiler ve avukatlar toplu taşıma araçları ile gidebilmektedir.

Hapishanene toplu taşıma araçlarıyla Batman İlçe Otogarından Beşiri ilçesine giden servislerle gidilebilmektedir. Batman İlçe Otogarı, Batman ilinin Pazaryeri mahallesinde bulunmaktadır. Aile ve ziyaretçilerin büyük bir bölümü toplu taşıma araçlarıyla hapishanene gitmektedir. Beşiri ilçe otogarı ise Milli Egemenlik Mahallesi Belediye Caddesinde yer almaktadır. Beşiri otogarı ile Batman T Tipi ve Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu arası 2 km olup araçla 5 dakika, yaya olarak 26 dakika sürmektedir. Bu durum aileler, ziyaretçiler ve avukatlar açısından ciddi maddi ve manevi kayba yol açmaktadır.

Batman Barosu Yönetim Kurulu tarafından 14 Nisan 2021 tarihinde alınan karar doğrultusunda hapishanene pazartesi ve çarşamba günleri olmak üzere haftada iki kere avukatlar için özel araç kaldırılmasına karar verilmiştir. Ancak 2023 ve 2024 yıllarında bu seferler haftada bir güne indirilmiştir. Avukatların bu kararla hapishanene ulaşımı nispeten daha kolaylaşmıştır.

Toplu taşıma araçları ile Beşiri ilçesine ulaşan vatandaşların hapishanene gidebilmesi için ayrıca başka servis veya ticari taksi kullanması gerekmektedir.

Batman M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'na Ulaşım

Batman M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Batman ili, Çamlıca Mahallesi, Felek Caddesi 2460. Sokakta yer almaktadır. Görece şehir merkezinden araba ile yaklaşık trafik yoğunluğuna göre 20-25 dakikalık mesafededir. Hapishanene gitmek isteyen vatandaşların hapishanene gidebilmesi için şehir merkezinden 15 dakikada bir hareket eden mobil-hapishane diye adlandırılan servislere veya Batman Belediyesi Toplu Taşıma Araçlarına binmek zorundadırlar. Şahsi araçla trafik yoğunluğuna göre şehir merkezinden hapishanene 10-15 dakika kadar sürmektedir. Yaya olarak ulaşımı bulunan konuma göre değişken olduğu gibi şehrin birçok noktasına uzak olduğu için yaya olarak ulaşım sağlamak pek olası görünmemektedir.

CEZA İNFAZ KURUMUNDA YAPILAN İNCELEMELERDE ULAŞILAN TESPİTLER İLE HÜKÜMLÜ VE TUTUKLULARLA YAPILAN GÖRÜŞMELER

Yukarıda bahsedilen Batman Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu ve Batman T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda bulunan mahpuslar, mahpus aileleri ve mahpus avukatları aracılığıyla yapılan başvurular ve bildirimler doğrultusunda ceza infaz kurumunda incelemelerde bulunulmuştur. Yapılan incelemelerde rastgele seçilen koğuşlardaki mahpuslarla ve başvuru yapan mahpuslarla ceza infaz kurumundan yetkili ve görevliler olmaksızın şikâyet ve talepler dinlenmiştir.

Batman Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Batman T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'ndaki İncelemeler

Kurumda bulunan hükümlü ve tutuklular tarafından;

***A numaralı Mahpus ile Yapılan Görüşmede:** Hemoroit hastalığım var. Revire çıkma talebinde bulunduğumda ayda yalnızca bir kez revire çıkma hakkı tanınıyor. Hastane sevklerinde sorunlar yaşıyoruz. Revire çıktığımda doktor muayenesinden sonra, hastalığım nedeniyle ortopedik simit kullanmam gerektiğini öğrendim. Bunun üzerine ortopedik simit temini için başvuru yapmama rağmen temin edilmedi. Hastalığım bu nedenle ilerledi. Revirden sonra ilaç kullanmam gerektiği söylene de tarafıma ilaç verilmedi. İlaçlara ulaşım sıkıntılar yaşıyorum. Yine benim gibi şeker, kalp, tansiyon ve böbrek hastalığı bulunan mahpusların revire, hastaneye sevklerde ve ilaçlara erişimde sıkıntılar yaşadıklarını biliyorum. M.E.Ç isimli mahpus 73 yaşında beyninde tümör var, böbrek ve kulak rahatsızlıklarının olduğunu da biliyorum. Bir organı da hastalığından dolayı alınmış. Bu mahpus sürekli ilaç kullanmaya muhtaç durumda olmasına rağmen ilaç ve revire çıkma konusunda sorun yaşamaktadır. Bulduğum koğuşta Televizyon bulunmaktadır. Fakat yalnızca sınırlı kanallara erişim sağlayabiliyoruz. İdarenin belirlediği kanallar dışında televizyondan faydalanamıyoruz. Kitaplara erişim noktasında sorunlar yaşıyorum. Talep ettiğim her kitap tarafıma verilmiyor, yalnızca idarenin seçtiği kitaplar veriliyor. Kitaplarda yıllık bir düzen var yalnızca tekli aylarda kitap veriliyor. Gazeteye erişimimiz var fakat çeşitlilik yok yalnızca belirli gazeteler veriliyor. Diğer mahpuslarla sohbet edemiyoruz. Sosyal aktiviteler yetersizdir. Spor yapmamıza yalnızca ayda iki kez müsaade ediliyor. Siyasi koğuşların dışında kalan mahpuslara haftada yarım saat veya bir saat telefonla görüşme hakkı tanınırken siyasi koğuşta kalan bize haftada yalnızca on dakika telefon görüşüne müsaade ediliyor. İlk aramada ailemize ulaşamadığımızda ikinci defa arama yapmamıza müsaade edilmiyor. Son birkaç aydır su temininde sorunlar var günde ortalama 4-5 saat su kesintisi mevcut. Kişisel temizlik ihtiyacımızı karşılayamıyoruz. Yapılan kapalı görüşlerde, gardiyanlar yanımızdan ayrılmamaktadır. Hapishanede bulunan diğer mahpuslarla yaptığımız iç mektuplaşmaların akibeti ile ilgili bilgi verilmemektedir. Kitap, gazete veya dergi konusunda kısıtlamalar var. Yeni Yaşam, Bir Gün ve Evrensel gazetelerini almamıza izin verilmiyor. Aylık yapılan koğuş aramalarına başgardiyan ya da müdürler katılıyor. Sayım sırasında büyük sıkıntılar yaşamaktayız. Ayakta sayım dayatması yapılıyor. Biz kabul etmediğimiz halde zorla ayağa kaldırılıyor. Ayakta sayım dayatmalarına karşı çıktığımız durumlarda disiplin cezası verilmektedir. Hapishanede bulunan diğer mahpuslarla görüşmemiz engelleniyor. Birlikte sosyal*

etkinliklerden faydalanamıyoruz. Bize verilen yemekler çok az ve yetersiz kalmakta. Yemek konusunda başvuru yapmamıza rağmen sorun henüz giderilmedi.

B Numaralı Mahpus ile Yapılan Görüşmede: *Ciddi herhangi bir hastalığım yok. Yalnızca uzun süredir nefes zorluğu çekmekteyim. Hapishanende çeşitli sorunlarla karşılaşılıyor. Taleplerimize rağmen bu sorunlar giderilmiyor. Hapishane kantininde bulunan eşyaları alma konusunda zorla alma dayatması var. Dışardan herhangi bir eşya almamıza müsaade edilmiyor. Ayda iki kez spora çıkma hakkı tanınıyor. Bildiğim kadarıyla diğer cezaevlerinde spor için verilen süre 1 saat iken bize verilen süre genellikle 45 dakika veya altındadır. Koğuşta televizyonumuz vardır fakat hapishane yönetiminin belirlediği kanallar dışında televizyon izleyemiyoruz. Hastalığım nedeniyle hapishane yönetimine revire çıkma konusunda başvuru yapmama rağmen hastalığımın ciddi olmadığı gerekçesiyle revire çıkarılmıyorum. Bize verilen su hem kirli hem de kireçli, çeşmeden su içemiyoruz. 60 litre su veriliyor ama çoğunlukla sular kesik oluyor, gerekçe olarak da genellikle borunun patladığı söyleniyor. Kişisel temizlik konusunda sorunlar yaşıyoruz. Atölye çalışmalarına katılmamıza müsaade edilmiyor. Bağlama kursuna ilişkin ısrarlı taleplerimize rağmen izin verilmedi. Kantin çok pahalı, kantin sorumlusunun bize verdiği fiyat ile bize verilen fiyatlar uyuşmuyor. Görüş günlerinde diğer mahpus arkadaşlarımızın ailelerine selam vermemize müsaade edilmiyor. Ailemizle fotoğraf çekmemize müsaade edilse de ayakta fotoğraf zorunluluğu getirildi. Otururken fotoğraf çekmek yasaklandı. Havalandırma saatleri idarenin keyfi uygulamalarıyla sürekli değiştiriliyor. Düzenimiz yoktur. Siyasi mahpuslarla iletişim kurulmaması amacıyla bir adli bir siyasi koğuş şeklinde düzenlemeler yapıldı. Sosyal kültürel haklardan faydalanamıyoruz. Spor, sohbet ve diğer haklardan yararlanamıyoruz. Sadece bir radyodan faydalanmamıza izin veriliyor onda bile sadece 2-3 kanal çalışıyor. Bu konuda da kısıtlama mevcuttur. Temizlik ve hijyen malzemesi çok sınırlı veriliyor onun dışında geri kalanları biz kendimiz satın alıyoruz. Görüş süreleri ve telefonla konuşma hakkımızı kullanırken sürelerle ilgili aksaklıklar yaşanıyor. Telefonla Kürtçe konuşma hakkımız engelleniyor. Bize “Türkçe konuşun Türkçe bilmiyorsanız dilekçe verin idareye.” diyorlar. Bu konuda da dayatma var. İstedığımız dergi, kitap ve gazeteyi alamıyoruz. Evrensel Gazetesivb. gazetelerin bayilerinin olmadığı söylendi. Aramalar sırasında gardiyanlar ve başgardiyanlar gelmektedir. Bizi dışarı çıkarıp kaba üst araması yapıyorlar. Odayı dağıtıp çıkıyorlar. Ayakta sayım dayatması var. Talep ettiğimiz kitaplardan yalnızca idarenin belirlediği kitaplar aralıklarla veriliyor. Hastaneye erişim sıkıntımız var. Çoğu mahpusun koşullu salıverilme tarihlerinin gelmesine rağmen serbest bırakılmıyorlar. Bildiğim kadarıyla İ.B isimli mahpusun koşullu salıverilme tarihinin üzerinden 8 ay geçmesine rağmen serbest bırakılmıyor.*

C Numaralı Mahpus ile Yapılan Görüşmede: *Üçer kişilik tekli koğuşta kalıyorum. Bildiğim kadarıyla bazı mahpuslar 6 kişilik koğuşlarda kapasitenin üstünde olacak şekilde 8 kişi kalıyorlar. Bize tecrit uygulanıyor. Üçümüz dışında herhangi bir kimseyle sohbet etmemize, mektuplaşmamıza izin verilmiyor. Havalandırmaya da koğuş arkadaşlarımla beraber çıkabiliyoruz. Başka kimseyle iletişimimiz yok bize tecrit uygulanıyor. Buraya geldiğim günden beri kimseyle sorun yaşamadım, disiplin cezam yoktur. Geldiğim günden beri 6 aylık iyi halli dönem değerlendirmeleri aldım. 22 Ekim 2023 tarihinde koşullu salıverilme hükümlerine göre serbest bırakılmam gerekiyordu. Hapishane müdürü kurula çıkmamdan önce odasına çağırarak gözlem kurulu öncesinde haricen görüşme yaptı benimle. Bana, 22 Ekim tarihinden önce gözlem kuruluna çıkacaksın, kurul tahliyen hakkında karar verecek dedi. Ancak hiçbir şekilde gözlem kuruluna çıkarılmadım, daha sonrasında bana kurul kararı olduğunu öğrendiğim bir karar tebliğ edildi. Gözlem kurulu, benimle mülakat dahi yapmadan hakkımda, 30 yıllık*

mahpus yaşamım boyunca bağımsız diye tabir edilen koğuşa çıkmadığım, siyasi koğuştaki kaldığım bu nedenle örgüte sempati duyduğum gerekçesiyle hakkımda 6 ay süreyle infaz yakma kararı verdi. Bu karara karşın 16 Ekim 2023 tarihinde Batman İnfaz Hakimliği'ne itirazda bulundum. Sosyal hiçbir etkinliğe katılamıyoruz. Yalnızca ayda iki defa olmak üzere spor yapma hakkı tanınıyor. Yalnızca idarenin belirlediği gazete ve kitapları alabiliyoruz. Televizyonumuz vardır ancak yalnızca idarenin belirlediği sınırlı kanalları izleyebiliyoruz. Bize verilen yemekler az olduğu için yetersiz beslenebiliyoruz. Bu durumun düzeltilmesini talep etmemize rağmen yemekler az gelmeye devam ediyor. Son birkaç aydır sular günde 4 saat kesiliyor. Görüş hakkımız kısıtlı. Ailemizle yeterince görüşemiyoruz. Sohbet veya diğer etkinliklerden hiçbirinden yararlanamıyoruz. Temizlik malzemesi satın alma yoluyla bizim tarafımızdan yapılmaktadır. Hapishane idaresinin temizlik noktasında bir katkısı olmamıştır. Sağlıklı ve temiz suya erişimimiz yoktur. Musluk suyu içilmiyor. Satın alarak suya erişim sağlıyoruz. İstedğimiz dergi, kitap ve gazeteyi alamıyoruz. Bu konuda kısıtlama mevcuttur. Siyasi Saiklerle vermediklerini düşünüyorum. Koğuş aramaları sırasında gardiyanlar, müdür ve başgardiyanlar gelmektedir. Koğuş aramaları haftada bir yapılıyor. Ayakta sayım dayatması var. Genel olarak yaşadığımız sorunları iletteğimiz bir muhatap bulamıyoruz.

D Numaralı Mahpus ile Yapılan Görüşmede: *Kalp rahatsızlığım vardır. Düzenli olarak hastaneye gitmem gerekmektedir. Ancak tedaviye erişim konusunda sorunlar yaşıyoruz. İsrarlı taleplerime rağmen birkaç ay önce Diyarbakır Gazi Yaşargil Eğitim ve Araştırma Hastanesine sevk edildim. Burada bana birçok test yapıldı, ancak bana test sonuçlarım verilmiyor. Hapishanende çeşitli konularda sorunlar yaşıyorum. Sayım yapılırken ayakta olma zorunluluğu var. Askeri tarzda bir dayatma yapılıyor. Sular yaklaşık bir aydır kesik, suya ulaşamıyoruz. Bize en fazla iki kitap veriliyor, onlarda yalnızca idarenin belirlediği kitaplar oluyor, talep ettiğimiz kitaplar verilmiyor. Ailemize göndermiş olduğumuz mektuplar ailemize ulaşmıyor. Mektupların yok edilip gönderilmediğini düşünüyorum. İstedğimiz gazeteler verilmiyor, hapishanenin belirlediği sınırlı gazeteler veriliyor. Önceleri televizyonda meclis TV kanalı açıkken, kapatıldı. Ayda en az üç defa koğuş araması yapılıyor. Arama yapılırken tüm eşyalarımız dağıtılıyor, özel eşyalarımızın dahi içine bakılıyor. Ayda bir de futbol oynamak için bir saat veriliyor, onun dışında herhangi bir sohbet alanımız veya sosyal aktivitemiz yoktur. Heyet değerlendirme yaparken İdare ve Gözlem Kurulu siyasi tutsaklara özellikle olumsuz değerlendirme yapmaktadır. Bildiğim kadarıyla İ.B, E.D ve M. E.Ö isimli mahpuslar infazını tamamlamasına rağmen tahliye edilmemiş. Telefon hakkımız 10 dakika ile sınırlıdır, bu durum adli suçlularda yarım saattir. Yemekler az ve yetersiz, ara ara da eksik veriliyor. Tüm taleplerimiz olumsuz sonuçlanıyor.*

E Numaralı Mahpus ile Yapılan Görüşmede: *Şırnak ilinden sürgün edildim. Hiçbir disiplin cezası olmamasına rağmen, defalarca yaptığım sevk taleplerim olumlu karşılanmıyor. Ayda bir defa 45 dakika basketbol veya voleybol oynamamıza müsaade ediliyor. Bunun dışında tüm taleplerimize rağmen kurs açılmıyor, atölye çalışmaları yapılmıyor ve herhangi bir hobi edinebilmemize müsaade edilmiyor. Siyasi mahpusları bloklara dağıttılar, arkadaşlarımızla iletişim kuramıyoruz. Kurum dışı talep dilekçelerimizin hiçbirine cevap verilmiyor. Ağır tecrit koşulları uygulanmasına rağmen yalnızca yılda bir defa psikolog ile görüşmemize izin veriliyor. Önceleri sosyal aktiviteye toplu çıkarılıyorduk, daha sonra hapishane idaresi aldığı kararlarla tekli çıkarınca biz de çıkmamaya başladık. Sırf bu nedenle bana disiplin cezası verildi. Ailemle 15 günde bir 10 dakika görüşebilmekteyim. Televizyon izleme hakkımız olmasına karşın yalnızca hapishane idaresinin belirlediği kanalları izleyebiliyoruz. Onun dışında televizyon izlememize müsaade edilmiyor.*

F Numaralı Mahpus ile Yapılan Görüşmede: 2 sene önce taleplerimin karşılanmaması sebebiyle hapis hane müdürü ile sözlü atışma sonrasında Batman YGCİK'na sürgün edildim. Hakkımda disiplin cezası olmamasına rağmen sevk taleplerim olumsuz sonuçlanıyor. Ayda üç kez koğuş araması yapılıyor. Adlilerde ise bu 2 defa arama yapılıyor. Koğuşumuzda arama yapılırken özel eşyalarımız dahi aranmakta ve tüm eşyalarımız dağıtılmaktadır. Yemekler az ve tatsız. Eskiden günlük iki ekmek verilirken şimdi ise günlük bir ekmek veriliyor. Sularımız saat 10:00-12:00 ile 14:00-17:00 saatleri arasında düzenli olarak kesiliyor. Bu durumu hapis hane idaresine ilettiğimizde ise tasarruf etmek amacıyla kasıtlı olarak kesildiği söyleniyor. Sıcak su yalnızca 60 LT veriliyor. İkinci defa sıcak su hakkı verilmiyor. Önceleri spora çoklu çıkartılırken şimdi tekli çıkarmaya başlandı. Kantin fiyatları fahiş vaziyette, bir adet tekli jilet 30 TL ye satılıyor. Ayakta sayım yapılıyor, bizden askeri düzende tekmil isteniyor. Avukat görüşünde sonra ayakkabımız dahi çıkartılıp kontrol ediliyor. Ailem uzakta olduğu için maddi gücümüzden dolayı sık sık ziyaretime gelememektedir.

Batman M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'ndaki İncelemeler

Kurumda bulunan mahpuslar tarafından;

G numaralı Mahpus ile Yapılan Görüşmede: Kesinleşen cezam nedeniyle 24 Kasım 2023 tarihinde hapis hane girdim. Hapis hane giriş esnasında görevli jandarma beni karşıladı. Jandarma personelleri saldırgan tavırlar sergileyerek üzerime doğru yürüyüp silahını doğrultarak tehditler savurmaya başladı. Henüz ana binanın içine girmeden iki tane kadın astsubay çıplak arama yapacaklarını söyledi. Benim çıplak arama yapılmasına rızam yoktur demem üzerine erkek bir astsubay üzerime yürüyerek boğazımı sıkarak suretiyle tehdit etmeye başladı. Akabinde jandarma noktasında çıplak arama yapılmadan beni infaz koruma memurlarının olduğu girişe götürdüler. Kayıt işlemleri yapıldıktan sonra bu kez de İnfaz koruma memurları çıplak arama yapacağız, çıplak aramamızdan geçmeden hapis hane giremezsin dediler. Ben de müsaade etmem rızam da yoktur dedim. Çıplak aramayı kabul etmeyeceğimi söylemem üzerine etrafım bir anda kalabalıklaştı ve yine zor kullanılarak çıplak aramaya maruz bırakıldım. Çıplak arama yapıldıktan sonra beni kalacağım koğuşa doğru götürürken başka bir giriş noktasına geldiğimizde, infaz koruma memurları bana yönelik; buradan tekrar çıplak arama yapmamız gerekiyor, herkese yapıyoruz sana da yapacağız diyerek elbiselerimi tekrar çıkarmaya başladılar, benim direnmem üzerine zor kullanarak rızam dışında ikinci defa çıplak aramaya maruz bırakıldım. İki defa çıplak aramaya maruz bırakıldıktan sonra beni insanın giremeyeceği vaziyette olan tekli bir koğuşa aldılar. Beni aldıkları koğuş oldukça kirliydi, eşyalar eski ve kullanılamaz durumdaydı. Koğuşun hemen yanında tuvalet vardı ve tuvalet kokusu geliyordu. Ben bu koğuşta kalmak istemediğimi söylediğimde " sıkıntı çıkarırsan senin infazını yakarız" şeklinde tehditlere maruz kaldım. Benim mide rahatsızlığım vardır. Bu nedenle sık sık mide krampı geçiriyorum. Hapis hane girdiğim ilk hafta mide krampı geçirdim. Beni revire kaldırdılar, doktor mide kanamasından şüphelendiği için hastaneye sevk edilmem gerektiğini söyledi. Bunun üzerine infaz koruma memuru " yalan söyleme, gayet iyi görünüyorsun " diyerek hastaneye sevk etmeyeceklerini söylediler. Daha sonra durumun ciddiyetini gördüklerinde hastaneye sevkim sağlandı. Ancak infaz koruma memurları tedavi anında bile mahremiyetimi göz ardı ederek yanımdan ayrılmamıştır. Doktorun verdiği ilaçları dahi bana söylemediler. Doktor tarafından bana verilen serum yavaş akıyor diye, refakat eden infaz koruma memuru serumu doktorun bilgisi dışında hızlandırdı. Açık görüş hakkım 40 dakika olmasına rağmen infaz koruma memurları 30 dakika olunca görüşmeyi hemen sonlandırıyorlar. Ailem ile görüşmedeyken görüşmenin başından itibaren hemen yanımda infaz koruma memuru beklemekte ve her konuştuğumuzu dinlemektedir.

Bulduğum koğuştaki televizyon ve buzdolabı yoktur. Sıcak su çok az var ve hemen su soğumaya başlıyor. Yemekleri yenilemeyecek kadar kötü ve günde tek çeşit veriliyor. Günde yalnızca bir gazete veriliyor. İnfaz koruma memurları tarafından sürekli baskıya maruz kalıyorum. Olur olmadık durumlarda bana sataşıyorlar cevap vermek istediğimde ise disipline sevk etmeyle tehdit ediyorlar. Son olarak sayım yapılacağı esnada ayakta durmadığım ve geciktikleri için sigara yaktığım için İnfaz koruma memurlarının hakaret ve tehditlerine maruz bırakıldım. Olay sonrasında müdür beni çağırarak sen sürekli sorun yaratıyorsun seni disipline sevk ediyorum diyerek haksız olan infaz koruma memurlarının arkasında durmuş ve olayı çarpıtarak bana disiplin cezası verdiler. Disiplin cezasına karşı itirazda bulundum.

H numaralı Mahpus ile Yapılan Görüşmede: *Hapishane girişinde infaz koruma memurları tarafından iki defa, rızam ve iradem dışında çıplak arama gerçekleştirildiler. Beni tek kişilik koğuşa aldılar. Diğer siyasi mahpusların yanına girmek istesem de talebimi kabul etmediler. Çıplak arama dayatmasından dolayı insan onuruna aykırı bu davranışı protesto etmek amacıyla 8 gün süreyle açlık grevine girdim. 8 günlük açlık grevimden sonra idare beni 3 kişilik bir koğuşa aldı. Açlık grevinde olduğum süre zarfında fiziksel ve psikolojik şiddete maruz bırakıldım. Açlık grevinin ilk üç gününde talep etmeme rağmen şeker, tuz, limon ve B12 vitamini tarafıma verilmedi. Ancak durumum üçüncü günden sonra kötüleşince getirmeye razı oldular. Açlık greviden sonra belli bir süreyle ağır yemek yiyemedim, bunu bildikleri için o süre zarfında bana yalnızca ağır yemekler veriliyordu. Açlık grevini sonlandırdıktan sonra durumum kötüydü, bu nedenle revire çıkmak istedim, ancak beni revire sevk etmediler. Revire çıkmak istediğime ilişkin talep dilekçesi verdikten üç gün sonra beni revire çıkardılar. Açlık grevindeyken beni deli yerine koyuyorlardı. Beni psikoloğa götürdüler, psikolog, açlık grevini sonlandırmam halinde savcı ile konuşup cezamı yarıya indireceğini söyleyerek direncimi kırmaya çalıştı, kabul etmedim. Bulduğum koğuştaki ortam çok soğuk, yeterli ısıtma yok. Yemekleri yenilmeyecek derecede yağlı ve tadı kötü. Sıcak suyu çok az açıyorlar. Koğuştaki arkadaşlarımda mide rahatsızlıkları var, yağlı ve ağır olan hapishane yemeklerini yiyemiyorlar. Televizyon ve buzdolabımız yok. Benim kıyafet dolabım yok üçünü de talep ettik, olumsuz dönüş aldık. Günde sadece bir gazete veriliyor.*

I numaralı mahpus ile yapılan görüşmede; *benim mide rahatsızlığım var. Koğuştaki toplam üç kişi kalıyoruz. Benimle beraber aynı koğuştaki kalan diğer mahpusun da benim gibi mide rahatsızlığı var (mide fıtığı) sürekli tedavi görmesi gerekiyor. Mide krampları geçiriyor. İnfaz koruma memurları, ayda yalnızca bir defa revire çıkma hakkımızın olduğunu söyledi. Koğuştaki üç kişi kalmamıza rağmen yalnızca iki tane kıyafet dolabı mevcut. Televizyon ve buzdolabımız yok, talep etmemize rağmen idare tarafından talebimiz olumsuz yanıtlandı. Herhangi bir sosyal etkinliğimiz yok, etkinlik yapabilmemiz için sayımızın 7-8 kişi olması gerekiyormuş. Okumak istediğimiz kitaplar verilmiyor, yalnızca idarenin seçtiği kitaplar sınırlı bir şekilde veriliyor. Ayda en az iki-üç defa sayım yapılıyor, sayım öncesi ortak alanda toplanmamız ve ayakta olmamız için anons ediliyor. Gün içinde yalnızca 10:00-14:00 saatleri arasında sıcak su veriliyor. Çok kullanamıyoruz su hemen soğuyor. Sayım esnasında koğuştaki bulunan N.F isimli mahpusa sayımdan önce sigara içtiği için disiplin cezası verildi. İnfaz koruma memurları N.F isimli mahpusun üstüne gidiyor sürekli. Kaloriferleri keyfi olarak bazen kapatıyorlar, koğuşumuz çok soğuk oluyor. Koğuşun önündeki kamera hem banyonun önünü ve kapısını görüyor, mahrem bir alanımız neredeyse yok. Hatta banyonun önünde bir buzdolabı vardı, kameranın açısını kapatmasını diye onu da kaldırdılar. Avukat görüşünde infaz koruma memurları taciz edencesine gözlerini bize dikip yakın mesafeden bakıp ne söylediğimi anlamaya çalışıyor sürekli. Açık görüşlerde infaz koruma memurları dibimize kadar gelip oturuyorlar, ailem ile özel konuşamıyorum. Normalde 40 dakika*

olan görüş hakkımız var fakat 30 dakika dolunca apar topar koğuşa götürüyorlar bizi. Bize verdikleri battaniyeler kirli ve kokuyor, yastık ve yataklarda oldukça kirli, yazlık – kışlık diye ayırım olduğu gerekçesiyle giymediğim kıyafetleri yenisiyle değiştirmek istediğimde izin verilmiyor.

Batman T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Batman M tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda Bulunan Mahpusların Aileleri ile Yapılan Görüşmeler

Batman Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu , Batman T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Batman M tipi Ceza İnfaz Kurumu'nda bulunan mahpus yakınları tarafından derneğimize yapılan başvurularda ve bildirimlerde kısaca, hapishanede bulunan yakınlarının; her gün yeni bir haklarının hapishane idaresi tarafından gasp edildiğini, telefon görüşmelerinin mahpusların tekmil vermemesi durumunda kapatıldığını, mahpusların işkence ve kötü muameleye maruz kaldığını, çıplak aramaya maruz kaldıklarını, kapalı görüşlerde infaz koruma memurlarının psikolojik baskı uyguladıklarını, bazı mahpusların tek kişilik hücrelerde keyfi olarak tutulduğunu, hasta mahpusların tedavileri için yeteri kadar koşulların sağlanmadığı, kullanım için verilen suyun yetersiz olduğunu, ayakta sayım yapıldığını, hapishane giriş-çıkışlarında çıplak aramanın yapıldığını, hapishaneye posta göndermenin sıkıntı olduğunu, gönderilen postanın geri döndüğünü, kapalı veya açık görüşe giderken giriş-çıkışlarda sorun yaşadıklarını, hapishaneye ulaşım konusunda sorun yaşadıklarını beyan etmişlerdir.

1 Numaralı aile başvurusunda yaşanan ihlalleri şu şekilde açıklamaktadır:

Halam 26 Aralık 2023 günü tutuklanıp, Batman M tipi Ceza İnfaz Kurumu'na sevk edildi. Kayıt işlemleri esnasında halam, bağımsız diye tabir edilen koğuş yerine kendisi gibi siyasi koğuş diye tabir edilen koğuştaki bulunan diğer mahpusların yanına verilmesini istemiş fakat bu talebi reddedilmiştir. Kayıt işlemleri sonra erdikten sonra koğuşuna götürülmek üzere halamın üzeri 3-4 infaz koruma memuru tarafından aranmaya başlanmıştır. Fakat üzerinde herhangi bir yasaklı maddeye rastlanılmamasına rağmen infaz koruma memurları tarafından bunun yeterli olmadığı gerekçesiyle çıplak arama dayatılmıştır. Halam Çıplak arama dayatmasını kabul etmeyince aramayı yapan infaz koruma memurları başka memurları da çağırması ve aramayı yapacak olan memur sayısı 7-8 kişi olmuştur. İnfaz koruma memurları halam hitaben ‘‘ biz bu çıplak aramayı diğer tüm mahpuslara yapıyoruz, sana da yapacağız ‘‘ diyerek halamın direncini kırmak suretiyle zor kullanarak çıplak arama yapmışlardır. Çıplak arama yapılırken halamın, insan onuruna aykırı olan bu duruma tepki göstermesi üzerine infaz koruma memurları halama hakaretler ederek çıplak aramaya devam etmişlerdir.

Halam çıplak aramaya maruz bırakıldıktan sonra tek kişilik hücre denilebilecek soğuk bir koğuşa alınmıştır. Bu koğuşa alındıktan sonra hapishane idaresi tarafından kendisine hiçbir şekilde bilgi verilmemiştir. Halamın bulunduğu koğuş içerisinde uyuduğu yerin yukarısında sağda ve solda olmak üzere iki adet kamera bulunmaktadır. Halam başta hijyen olmak üzere kantinden alışveriş yapmak istediğini söylemesine rağmen, yasak denilerek infaz koruma memurları tarafından talepleri karşılanmamıştır. Halam , hapishaneye giriş esnasında yaklaşık 7-8 tane infaz koruma memuru tarafından çıplak aramaya maruz bırakılması , ısrarlı taleplerine rağmen siyasi diye tabir edilen koğuşa alınmayarak tek kişilik hücre denilebilecek ve içerisinde mahremini ihlal eden iki adet kamere bulunan koğuşa alınması , başta hijyen ve diğer ihtiyaçlarını karıştıracak malzemeleri talep etmesine rağmen kendisine gerekçe gösterilmeksizin bu malzeme ve eşyaların verilmemesi nedeniyle hapishaneye girdiği ilk gün olan 26/12/2023 tarihinden 02/01/2024 tarihine kadar açlık grevi yaparak bu ihlallere tepki göstermiştir. Halam açlık grevinde bulunduğu süre boyunca yalnızca su içerek yaşamını idame ettirmiş ve

kendisine yapılan ihlaller son bulmayıncaya kadar açlık grevine devam edeceğini belirtmiştir.

Halamin, çıplak arama dayatılması nedeniyle onur ve haysiyetine saldırı gerçekleşmiştir. Çıplak arama insan haysiyetine aykırı bir tutum olması nedeniyle Halamı her anlamda olumsuz etkilemiştir.

Batman T Tipi Kapalı Ceza infaz Kurumu, Batman Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Batman M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda Heyetimizin Yapmış Olduğu Gözlemler

Hapishane Komisyonumuz; hapishane gidiş ve gelişlerinde sıkıntı yaşadıklarını, ailelerin ve ziyaretçilerin ulaşım konusunda daha büyük sıkıntılarla karşılaştığını, her zaman ulaşım sağlayamadıklarını, Beşiri ilçesinden hapishanene gidişlerde ulaşım aracı olmadığını, bu sebepten dolayı mahpus yakınlarının hapishanene mahpus görüşüne giderken yaklaşık 2 kilometrelik yolu yürümek zorunda kaldıklarını, bu durumun mahpusların çocuk, yaşlı ve engelli yakınları için ciddi bir sorun teşkil ettiğini, avukatların müvekkilleriyle görüşmek için çok beklediklerini, bazen müvekkillerin disiplin cezası aldığı gerekçesiyle görüşemediklerini, müvekkillerin ağır koşullar altında yaşadıklarını, temel ihtiyaçlarının idare tarafından karşılanmadığını, temizlik konularında temel ihtiyaçların karşılanması noktasında hapishane idaresinin yetersiz kaldığını, mahpusların ayakta sayım ve tekmil gibi çağ dışı uygulamalara maruz kaldığını, telefon ve kapalı görüşlerde yine tekmil gibi dayatmaların olduğunu, mahpusların hapishane giriş-çıkışlarında çıplak aramalara maruz kaldığını, nakiller esnasında idarenin dayatmalarını kabul etmeyen mahpusların infaz koruma memurları tarafından darp edildiğini, hapishane girişlerinde avukatların hukuka aykırı birde detektör ile arandığını, Batman Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu'nun girişinde bulunan fosseptik çukurunun hapishanenin kurulduğu günden beri üstünün açık olduğunu ve özellikle yaz aylarında çevreye dayanılamayacak şekilde kötü bir koku yaydığını, tüm girişimlere rağmen var olan sorunun halen devam ettiği yönünde şikayetler almış ve çoğu hak ihlali yerinde gözlemlenmiştir.

DEĞERLENDİRMELER

Batman T Tipi Kapalı Ceza infaz Kurumu, Batman Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Batman M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda yapılan incelemelerde; gerek aile ve avukatlar tarafından verilen bilgiler gerek ise mahpuslarla yapılan görüşmeler bir bütün halinde değerlendirilmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Haberleşme, Kapalı/Açık Görüşler ve Haftalık Telefon Hakkı

1- Haberleşme

Hapishane içi ve hapishane dışı mektuplaşma konusunda yapılan ihlal iddiaları üzerine yapılan görüşmelerde, mahpuslar; gönderilen mektupların yerine ulaştırılmadığını ve mektupların akıbeti hakkında da herhangi bir bilgi verilmediğini iddia etmiştir.

Dilekçelerin ve mektupların çıkış numaralarının mahpuslara verilmesi gerektiği, mahpuslara dışarıya gönderdikleri ve dışarıdan gelen dilekçe ve mektuplarına ilişkin açıklayıcı ve net bilgi verilmesinin yerinde olacağı kanaatindeyiz.

Anayasanın 74. maddesinde “Vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye’de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikayetleri

hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir. Kendileriyle ilgili başvuruların sonucu, gecikmeksizin dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilir. Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir” ifadesi ile Anayasa tarafından korunan bir hak olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türk Ceza Kanunu’nun 121. maddesinde “Kişinin belli bir hakkı kullanmak için yetkili kamu makamlarına verdiği dilekçenin hukuki bir neden olmaksızın kabul edilmemesi halinde, fail hakkında altı aya kadar hapis cezasına hükmolunur.” denilerek dilekçe hakkını engelleyen kamu görevlisinin cezalandırılacağı belirtilmektedir.

Koşullarda bulunan televizyon ve radyo kanallarının idare tarafından kısıtlandığı iddia edilmiştir. Mahpuslar, sadece idarenin belirlemiş olduğu kanalları izleyebildiklerini ve dinleyebildiklerini iddia etmiştir. Sadece 20 tane televizyon, 5 tane de radyo kanalına erişilebildiği ve bazı koşullarda sadece radyonun bulunduğu beyan edilmiştir.

Yine mahpuslara istedikleri gazete, dergi ve kitapların verilmediği, muhalif yayın ve yayımlar için idarenin kısıtlamaya başvurduğu iddia edilmiştir. Evrensel, Birgün ve Yeni Yaşam gazetelerinin verilmediği ve hapishaneye gönderilen kitapların çoğunun uygun görülmeyerek geri gönderildiği ileri sürülmüştür.

Hakkında toplatma veya yasaklama kararı verilmemiş süreli veya süresiz yayınların talep edilmesine rağmen hükümlü ve tutuklulara verilmemesi iddiası düşünce ve ifade hürriyeti bakımından ağır bir ihlal olduğu, yapılan incelemelerde ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutuklular tarafından yoğun olarak dile getirilen şikâyetlerden bir tanesi olmuştur.

Ceza İnfaz Kurumunda bulunan tutuklu ve hükümlülerin yayınlardan yararlanmasına ilişkin esaslar 5275 sayılı Kanun’un ilgili hükümleri de gözetilerek Anayasa Mahkemesi tarafından şu şekilde belirlenmiştir:

- “Mahpus ceza infaz kurumlarında bulunan emanet hesabına yatırılan paradan karşılanması koşuluyla herhangi bir yayının kurumca satın alınarak kendisine verilmesini isteyebilir.
- Resmî kurumlar, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile Cumhurbaşkanı tarafından vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler tarafından çıkarılan gazete, kitap basılı yayımlar mahkemelerce yasaklanmamış olması koşulu ile mahpusa ücretsiz olarak ve serbestçe verilir.
- Mahpus kurum kütüphanesinden serbestçe yararlanma imkânına sahiptir.
- Mahpus mensup olduğu dinin bayram günlerinde, yılbaşında ve nüfus kaydında belirtilen doğum günlerinde dışarıdan kargoyla gönderilen ya da ziyaretçileri tarafından hediye olarak gönderilen kitapları kabul etme hakkına sahiptir.
- Eğitim ve öğretimine devam eden mahpusun ders kitapları herhangi bir engelleme olmadan kendisine verilir.”

5275 sayılı Kanunun “Süreli veya süresiz yayınlardan yararlanma hakkı” başlıklı 62. maddesinde; hükümlünün mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla süreli ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahip olduğu, eğitim ve

öğretimine devam eden hükümlülerin ders kitaplarının denetime tâbi tutulamayacağı, kurum güvenliğini tehlikeye düşüren veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan hiçbir yayının hükümlüye verilmeyeceği hükme bağlanmıştır. Söz konusu maddenin birinci fıkrasında genel kural konulduktan sonra son fıkrasında bu hakkın hangi hallerde kısıtlanabileceği belirlenmiştir.

Dolayısıyla mahkemelerce yasaklanmamış süreli veya süresiz yayının mahpuslara verilmesinde herhangi bir sakınca bulunmazken hapisane idaresi tarafından aksi uygulamaların olması ilgili kanun hükmüne aykırı bir uygulamadır.

Mahpuslara farklı dillerdeki gazete, dergi, kitap vb. yayımların verilmesi gerekmektedir. Mahpusların bu hakkının ihlal edilmesi eşitlik ilkesine aykırıdır. Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı uluslararası hukukun temel bir unsurudur. Eşit koşullardaki kişilere; hukuki olarak ve uygulamada eşit davranılması garanti altına alınır. Eşitlik ilkesi; belirli durumlarda bir devletin ayrımcılığa neden olan veya ayrımcılığın devam etmesine yardımcı olan koşulları azaltmak veya ortadan kaldırmak için pozitif ayrımcılık yapılmasını gerektirebilir. Buradaki amaç, eşit olmayan durumda olan kişilere eşit fırsat ve imkânlar sunulması ve bu sayede onların önlerinde engel teşkil eden koşulların azaltılmasıdır.

2- Kapalı ve Açık Görüşler

Mahpusların aileleri ile haftalık ve aylık görüş hakkını kullanırken ciddi dayatmalarla karşılaştıklarını iddia etmişlerdir.

Kapalı görüşler esnasında infaz koruma memurlarının psikolojik baskı uyguladıkları, görüşme kabinlerini terk etmedikleri iddiasında bulunmuş ve bu iddia mahpuslar ve mahpus aileleri tarafından dile getirilmiştir. Yine kapalı görüşlere başlarken mahpuslara teknil dayatıldığı öne sürülmüş ve bu iddia birçok aile ve mahpus tarafından dile getirilmiştir.

Mahpuslara, kapalı görüşler başlarken T.C. Kimlik Numarası, isim ve soy isimlerini söyletme gibi dayatmaların yapıldığı, ayakta sayımı kabul etmeyen mahpuslara görüş yasağı verildiği ve avukatlarla görüşme yapılması için çağrılan mahpusların ayakkabılarının çıkarılıp üstlerinin çıplak elle arandığı, bu uygulamayı kabul etmeyen mahpuslara avukatlarla görüş yasağı cezası verildiği şeklinde iddialar komisyonumuza üyelerine aktarılmıştır.

Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelikte görüş sürelerinin ne kadar olacağı düzenlenmiştir. Ayrıca görüş süresinin görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işletileceği hükmüne yer verilmiştir. Bu hüküm uyarınca kurum yetkililerinin belirlenen bu sürelerin tam olarak kullandırılması konusunda gereken her türlü tedbiri almaları gerekmektedir.

3- Haftalık Telefon Hakkı

Hapishanede bulunan mahpuslara, aileleri ile haftada 1 defa olmak üzere 10 dakikalık telefon görüşme hakkı verilmektedir.

Mahpuslar ve mahpus aileleri, haftalık telefonla konuşma hakkını kullanırken yine teknil dayatmasına maruz bırakıldıklarını iddia etmiştir. Teknil verilmemesi halinde telefon görüşmelerinin idare tarafından kesildiği iddia edilmiştir. Bu konuda yapılan başvurular

değerlendirildiğinde bazı mahpusların tekmil dayatmasını kabul etmediği için belli süreler aileleriyle haftalık telefonla konuşma hakkından yararlanmadığı iddiasında bulunduğu gözlemlenmiştir.

Yine aynı şekilde mahpusların, aileleri ile yaptıkları haftalık telefon görüşmelerinin dinlendiği ve kayda alındığı iddialarından dolayı aileleri ile özel görüşme yapamadıkları ve Kürtçe konuşabilmek için idareye Türkçe bilmediklerine dair dilekçe yazmalarının zorunlu olduğu iddia edilmiştir.

Resmî Gazete 'de 29 Mart 2020'de yayımlanan Ceza ve İnfaz Kurumlarının Yönetimi ve Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 74/G. maddesine göre; Görüntülü telefon görüşmesi yapılmasına imkân sağlayan teknik alt yapının kurulu bulunduğu Bakanlıkça belirlenen kurumlarda, haftalık görüşme süresi otuz dakika olarak uygulanır. Bu sistem oda veya koğu içine ya da idarece uygun görülen diğer yerlere kurulabilir. Haftalık ziyaret hakkını kullanmayan hükümlülerin bir sonraki haftalık telefon görüşme süresine ayrıca otuz dakika ilave edilir ve bu süre devredilemez. Bu kapsamdaki görüşmeler aynı hafta içerisinde toplam üç görüşmeyi aşmamak koşuluyla bölünmek suretiyle de yapılabilir. İlave edilen otuz dakika için üç görüşme hakkı daha verilir. Bu görüşmeler görüntülü ve sesli olarak yapılabileceği gibi sadece sesli olarak da yapılabilir. **(Ek cümleler: RG-12/11/2021-31657-CK-4773/28 Md.)** Çocuk hükümlüler ile sıfır-altı yaş grubunda çocuğu bulunan kadın hükümlüler hakkında bu bentte düzenlenen telefonla görüşme süresi iki kat olarak uygulanır. Hükümlülere mensubu buldukları dinin bayramlarında kullanılmak üzere otuz dakika ilave görüşme hakkı verilir.

Ancak “örgüt üyeliği” ve “çıkar amaçlı suç örgütü üyeliği” suçlamalarıyla hapisanede bulunanlar, görüntülü görüşme ve görüşme süresinin uzatılmasına ilişkin haktan, “cezaevindeki tutum, davranış, eğitim ve iyileştirme faaliyetlerine katılma gibi durumları göz önünde bulundurularak İdare ve Gözlem Kurulunda yapılacak değerlendirme sonucuna göre” yararlanabilmektedir.

İlgili ceza infaz kurumlarında mahpuslarla yapılan görüşmelerde özellikle örgüt üyeliğinden hapisanede bulunan mahpusların bu haktan mahrum bırakıldığı iddia edilmiştir.

Anayasa Madde 10 – Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hapisanede bulunan tüm mahpusların eşit şartlarda ve insan onuruna yaraşır bir şekilde koşullarının düzeltilmesi gerekmektedir.

Tüm mahpusların haftalık telefon görüş hakkı ve görüntülü konuşma hakkı hiçbir koşulda engellenmemeli ve var olan engellerin kaldırılması gerekmektedir.

Hapisanedeki Sağlık Koşulları

Hapisanede yapılan görüşmeler neticesinde ciddi sağlık sorunları olan mahpusların olduğu iddia edilmiştir. 60 yaş ve üzeri mahpusların ise hapisane koşulları değerlendirildiğinde hapisanede bulunmaları ciddi sağlık sorunlara yol açacağı anlaşılmıştır.

Yaşam hakkı kutsal bir hak olup bu hakkın bireyin elinden alınmasının devletlerin

inisiyatifinde olmadığı Türkiye'nin de taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde güvence altına alınmıştır. Yaşam hakkı kişiye sıkı sıkı bağlı olan bir haktır.

Yapılan incelemeler sonucunda; astım, prostat, boyun fitiği, varis, topuk dikenî, Koah, tansiyon hastası olan, bel fitiği, kalp, kanser, kalpte ritim bozukluğu, bacak sendromu rahatsızlığı, kalp/baypas ameliyatı olmuş, verem tedavisi görmüş, görme sorunları yaşayan, bir böbreği alınmış kişiler, görmede sorun yaşayan mahpusların olduğu, genel sağlık sorunlarının iyi olduğu ancak 60 yaş ve üzeri mahpusların ve bazı ağır hasta mahpusların tedavilerinin tam teşekküllü hastanelerde yapılması gerektiği ve bu imkânların tanınmadığı iddia edilmiştir.

Revire veya doktora hastalık durumunda gitmenin ciddi bir şekilde zorlaştırıldığı iddiası araştırılmıştır. Gerekçe olarak revirde yaşanan yoğunluk iddia edilmektedir. Revire gitmek için yazılan dilekçelerin çoğu zaman sonuçsuz kaldığı iddia edilmiştir.

Ayrıca birçok koğuştan mahpusla yapılan görüşmelerde idare tarafından temizlik malzemelerinin verilmediği, kendi imkânlarıyla kantinden satın aldıkları iddia edilmiştir.

Yine mahpusların temiz suya erişiminin olmadığı, içme suyunun sağlıklı olmadığı, günlük su kullanım kotasının az olduğu ve bazı mahpusların birkaç gün boyunca yıkanamadıkları dile getirilmiştir.

3/12/2004 tarih ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Tutukluların Yükümlülükleri" kenar başlıklı 116. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir: "Bu Kanunun; hastalık nedeniyle nakil, muayene ve tedavi istekleri, muayene ve tedavileri, sağlık denetimi, hastaneye sevk, infazı engelleyecek hastalık hâli, konularında 9, 16, 21, 22, 26 ilâ 28, 34 ilâ 53, 55 ilâ 62, 66 ilâ 76 ve 78 ila 88 inci maddelerinde düzenlenmiş hükümlerin tutukluluk hâliyle uzlaşır nitelikte olanları tutuklular hakkında da uygulanabilir.

5275 sayılı Kanun'un 57,71 ve 78. Maddeleri şu şekildedir:

Hastalık nedeniyle Nakil Madde 57- (1) Hastaneye sevki zorunlu görülen hükümlü, bulunduğu yere en yakın tam teşekküllü Devlet veya üniversite hastanesinin hükümlü koğuşuna yatırılır. (2) Bu hastanelere gönderilen hükümlülerin başka yerlerdeki hastanelere sevki, sağlık kurulu raporuyla, acil ve yaşamsal tehlikesi bulunması hâlinde, varsa biri hastalığın uzmanı olmak üzere iki uzman hekim tarafından verilip, başhekim tarafından onaylanan ve hastalığın sebebi, tedavinin hangi sebeple bulunduğu hastanede gerçekleştirilemediği, hastaya nerede ve ne tür bir tedavi gerektiğini açıkça belirten bir raporla mümkündür. Bu durumda da en yakın ve hükümlü koğuşu bulunan Devlet veya üniversite hastaneleri tercih edilir. (3) Hükümlünün bu hastanelerde kontrol ve tedavisinin devam edip etmeyeceğinin sağlık kurulu raporuyla belgelendirilmesi gerekir; aksi hâlde hükümlü ait olduğu kuruma iade edilir. (4) Hükümlü, acil hâller dışında özel sağlık kuruluşlarında tedavi edilemez. Acil hâllerin varlığı hâlinde Adalet Bakanlığına bilgi verilir. (5) Hükümlü, sağlık nedenleriyle bulunduğu kurumda kalmasının uygun olmadığı, kurum hekiminin önerisi ve en üst amirinin isteği üzerine alınacak sağlık kurulu raporuyla belirlendiği takdirde, başka kurumlara nakledilebilir.

Hükümlünün muayene ve tedavi istekleri Madde 71- (1) Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koğuşlarında

tedavi ettirilir.

Hükümlünün muayene ve tedavisi Madde 78- (1) Kurumun sağlık koşullarının düzenlenmesi, hükümlünün acil veya olağan muayene ve tedavisi kurumun hekimi tarafından yapılır. Genel veya hastalık nedeniyle yapılan tüm muayene ve tedavi sonuçları, sağlık izleme kartına işlenir ve dosyasında saklanır. (2) Sağlık Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile üniversitelerin sağlık kuruluşları, hükümlülerin tedavileri bakımından gerekli yardımları yapmakla görevlidirler.

Mahpuslarla yapılan görüşmelerde mahpusların; hastane ve sağlık kuruluşlarına erişim konusunda ciddi sorunlarla karşılaştığı gözlemlenmiştir. Hastane sevklerinin vaktinden geç yapıldığı veya hiç yapılmadığı iddiaları tarafımıza iletilmiştir. Yine sağlık kuruluşlarına giden hasta mahpusların kelepçelerinin çıkarılmadığı ve kelepçeli bir şekilde tedavi edildiği iddia edilmiştir.

Cezaevlerindeki aşırı kalabalıklaşma, yetersiz koşullar, hijyen hizmetlerinin sınırlılığı, gıdaya ve besine erişimle ilgili yaşanan problemler, sağlık sorunlarından ayrı düşünülemez. Tedavi ve sağlık hakkı, cezaevlerindeki mahpusları da kapsayacak şekilde, 2015 tarihli Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları (Nelson Mandela Kuralları), 1982 tarihli “BM Tıbbi Etik İlkeler”, 1988 tarihli “BM Herhangi Biçimde Alıkonulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunması için İlkeler Manzumesi”, 1990 tarihli “Mahpusların Islahı için Temel İlkeler” ve 1990 tarihli “Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları” ile güvence altına alınmıştır. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Avrupa Cezaevi Kuralları hakkında (2006) 2 No’lu Tavsiye Kararı (Md. 40.3) mahpusların yasal statülerine bakılmaksızın, kapatılmamış kişilerle eşit standartta sağlık hakkına erişim imkanının sağlanmasının gerekliliğini vurgulamıştır. Bu düzenlemeler ve kararlar devletin mahpusların sağlığından ve yaşamlarından sorumlu olduğunu ortaya koymaktadır. Adalet Bakanlığı, diğer ilgili bakanlıklar ve cezaevi idareleri, mahpusların hapisanede kaldıkları süre zarfında tedavi ve sağlık haklarından faydalanmasını ve bu hakların erişilebilir olmasını sağlamaya yükümlüdür.

Kişinin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığını koruma hakkı, birbirleriyle sıkı bağlantıları olan, devredilmez ve vazgeçilmez haklarındandır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, mahkûmların ceza infaz kurumlarının kötü yaşam koşulları nedeniyle yaptıkları şikâyetlerini, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 3. maddesinde yer alan ‘İşkence Yasağı’ başlığı altında ele almıştır. AİHM kararlarında; “AİHS’nin özgürlükten yoksun bırakılan kimselerin ve dolayısıyla bu durumdaki hasta kişilerin durumuna ilişkin olarak devletin tutukluların fiziksel bütünlüğünü koruma yükümlülüğünden ayrı olarak, doğal yolla ortaya çıkan fiziksel ya da ruhsal rahatsızlıklardan kaynaklanan acının, yetkililerin sorumlu tutulabileceği tutukluluk koşullarından dolayı artıyor ya da artma riski bulunuyor ise, kendi başına 3. madde alanına girebileceğini hatırlatmak gerekir.” şeklinde ifade edilmiştir. Dolayısıyla kronik rahatsızlığı bulunan mahpusların sağlık hizmetinden geç ve düzensiz bir şekilde yararlandırılması, yine diyet raporlarına uygun besin maddelerinin sağlanmaması sağlığın giderek bozulmasına, var olan fiziksel acının artmasına yol açmaktadır.

Mahpuslara yönelik bu durum, T.C. Anayasasının 17. Ve 56. Maddeleri ile koruma altına alınan sağlık ve yaşam hakkının açık ihlali anlamını taşımaktadır. Mahpusların sağlıklı suya ve sağlık kurumlarına ulaşım önündeki zorlayıcı engelin kaldırılması ve hapisanedeki yaşam standartlarının artırılması gerekmektedir.

Bu kapsamda devletin ve adli mercilerin kötü muamele iddialarının etkin biçimde soruşturma yükümlülüğü bulunmaktadır. Açılacak soruşturmanın bağımsız, tarafsız, kamu denetimine açık olarak, yetkili makamların titizlikle ve süratli biçimde yürütülmesi gerekmektedir.

İşkence ve Diğer Kötü Muameleler

Mahpuslarla yapılan görüşmeler neticesinde, bazı mahpuslar işkence ve kötü muameleyle maruz kaldıklarını dile getirmiştir. Özellikle yeni sevkler sırasında hapisane girişinde çıplak aramaya zorlandıklarını, çıplak aramayı reddettikleri için bir grup infaz koruma memurutarafından kameraların görüş açısından çıkarıldıktan sonra, hakaret, kötü muamele ve işkenceye maruz kaldıklarını, darp edildiklerini ve zorla üstlerinin çıkarıldığını iddia etmişlerdir. Bu iddialar üzerine yapılan görüşmelerde, görüşülen mahpuslar söz konusu uygulamanın sadece sevk süreçlerinde değil, hastane sevklerinde, aile görüşmelerinde ve avukat görüşmelerinde de aynı uygulamaya maruz kaldıklarını beyan etmişlerdir.

Yine bazı koğuşlarda ayda bir kere, bazı koğuşlarda ayda 2 kere, bazı koğuşlarda ise haftada 3-4 kere arama yapıldığı, aramalar esnasında çıplak elle arama yapıldığı, ağız içi aramaya varacak kadar onur kırıcı aramaların yapıldığı, aramalar esnasında mahpusların tekmil vermeye zorlandıkları, eşyalarının dağıtıldığı iddialarının sıklıkta olduğu gözlemlenmiştir.

Mahpusların sayım esnasında ayakta tekmil vermeye zorlandığı, ayakta sayım vermeyen mahpusların görüş yasağı ve disiplin cezası aldıkları, mahpusların ayakta sayım esnasında havalandırmaya götürülüp, sesli tek sıra halinde sayımın dayatıldığı, dayatmayı reddeden mahpusların disiplin cezası aldığı bilgisi hem mahpuslar hem de mahpus aileleri tarafından komisyonumuza ulaşmıştır.

Mahpuslara yönelik insanlık onuruna aykırı bir şekilde gerçekleştirilen arama prosedürünün aynı zamanda mahpusların adalete/avukata erişim hakkını kullanılamaz hale getirmiştir.

Bazı mahpusların hiçbir gerekçe gösterilmeden ve rızası alınmadan ayrı koğuşlara alındığı ve bazı mahpusların ise tek kişilik koğuşlara alındığı, yapılan itirazların sonuçsuz kaldığı, yazılan dilekçelere cevap verilmediği beyan edilmiştir. Tek başına koğuşta bulunan bazı hastamahpusların ihtiyaçlarını karşılayamayacak durumda olduğu iddia edilmiştir.

AİHS'nin 'İşkence Yasağı' başlıklı 3. maddesinde "Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz." düzenlemesi yer almaktadır. Yine AİHS'nin 'Etkili Başvuru Hakkı' başlıklı 13. maddesinde ise, "Bu sözleşmede tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, ihlal fiili resmi görev yapan kişiler tarafından bu sıfatlarına dayanılarak yapılmış da olsa, ulusal bir makama etkili bir başvuru yapabilme hakkına sahiptir." denilmektedir.

Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük 'ün 46. maddesinin 9. fıkrasına göre "Arama ve sayımlar sırasında insan onuruna saygı esastır." Mevcut durumda aramalar ve sayımlar işkence ve kötü muamele uygulamasına dönüşmekte ve bu tür uygulamalara derhal son verilmesi gerekmektedir.

Ceza ve Tevkif evleri Genel Müdürlüğü yayınladığı Ceza İnfaz Kurumu Yönetimi el

kitabında, “Hapis cezası sadece özgürlükten yoksun bırakılmayı içerir, hapsedme koşulları asla ek bir cezalandırma olarak kullanılmamalıdır. Özgürlüklerinden mahrum edilen bütün insanlara her zaman insanlık onuruna uygun bir şekilde ve insan olmalarından kaynaklanan onura saygı gösterilerek davranılmalıdır.” Şeklinde ifade ettiği üzere cezaevi uygulamasının ayrıca bir cezalandırmaya mahal vermemesi gerekmektedir.

Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve Anayasa’nın madde 17’de açıkça belirtildiği gibi; herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.

Çıplak Arama

Batman Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarına yapılan nakiller ve sevkler esnasında hapisane girişinde mahpusların çıplak aramaya maruz kaldığı bilgisinin tarafımıza ulaşması üzerine; konu ile ilgili mahpuslar, mahpus aileleri ve avukatları ile görüşülmüştür. Yapılan görüşmeler sonucunda:

Mahpuslar duruşmaya götürülürken, mahpuslar hastaneye götürülürken, başka şehirlerden yapılan nakiller ve Sulh Ceza Hâkimlikleri tarafından tutuklama kararı verilen yeni tutukluların hapisane giriş-çıkışlarında çıplak aramaya maruz kaldıkları iddia edilmiştir. Çıplak arama dayatmasına maruz kaldıkları, çıplak arama dayatmasını kabul etmeyen mahpusların darp edildiği, infaz koruma memurları tarafından hakaretlere maruz kaldığı ve görevliler tarafından zorla kıyafetlerinin çıkarıldığı iddia edilmiştir.

Yine mahpusların; şalvar, tişört ve iç çamaşırlarını zorla çıkarıldığı, bu şekilde bir arama dayatıldığını, mahpusların bu şekliyle aramayı kabul etmemesi üzerine kalabalık bir grup şeklinde infaz koruma memurlarınca kamera bulunmayan bir odaya alınarak kendilerine hakaret ve küfür edildiği, darp edildiklerini, şalvarların zorla çıkarıldığını ifade etmişlerdir.

İnfaz koruma memurlarının, mahpuslara insan onuruyla bağdaşmayacak ve kişilik haklarını ihlal edecek şekilde hitap ettiği iddiaları araştırılmış ve bu iddiaların birçok mahpus tarafından ileri sürüldüğü görülmüştür. Bu iddiaların araştırılması ve bu şekilde tavrı sergileyen personeller hakkında gerekli soruşturmanın yapılması gerekmektedir.

Uluslararası teamüller çerçevesinde “işkence” nitelemesi “acı veya ıstırapın asgari ağırlık düzeyine ulaşması gerekir (de minimis) ilkesi” esas alınarak tanımlanmaktadır. İlk olarak 1984 tarihli BM Sözleşmesi’nde işkencenin etraflıca bir tanımı yapılmış ve bu tanım diğer ulusal veya uluslararası belgelere, ulusal veya uluslararası yargı mercilerine de yol göstermiştir. Buna göre, bir kimseye, kendisinden ikrar veya üçüncü kişiyle ilgili bilgi elde etmek, kendisinin veya üçüncü bir kişinin işlediği veya işlediğinden şüphelenilen bir fiil nedeniyle onu cezalandırmak, kendisini veya üçüncü kişiyi korkutmak veya zorlamak amacıyla yahut ayrımcılığa dayanan herhangi bir sebeple, bir kamu görevlisi veya devlet adına hareket eden bir kişi tarafından veya bu kişilerin teşviki, rızası veya izniyle üçüncü bir kişi tarafından kasten işlenen ve yöneltildiği kimseye bedensel ya da ruhsal olarak ağır acı veya ıstırap veren bütün fiiller **işkence** olarak tanımlanmıştır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 3.maddesinde “*Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı yahut onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulamaz*” denilerek işkence ve sair kötü muameleyi kısa ve öz biçimde yasaklamış, işkence ve sair kötü muamele yasağının kapsamını 1984 tarihli Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’ndeki tanımın ışığında Avrupa

İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarıyla belirlemiştir. AİHS'nin 3. maddesi yukarıda da belirttiğimiz üzere, işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve ceza kavramlarına yer vermiştir. İşkence yasağı, insanlık dışı ve küçük düşürücü muameleleri de kapsayan üst kavramdır. AİHM, AİHS 3.madde kapsamındaki işkence, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele şeklindeki hareketlerin aralarındaki düzey, yoğunluk, ağırlık ve etkilerine dair farkları gözetererek bu muameleleri birbirinden ayırmaktadır.

Rapor konusu kurumlarda insan onuruyla bağdaşmayan her türlü iş ve işlemin derhal kaldırılması gerekmektedir.

Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği

Hapishanede bulunan mahpusların mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların dolmasıyla salıverilmeye hak kazanan hükümlülerin serbest bırakılmadıkları İdare ve Gözlem Kurulu tarafından salıverilme haklarının uzatıldığı iddiaları komisyonumuza iletilmiştir. Komisyonumuzun yapmış olduğu görüşme araştırmalar sonucunda cezaların dolmasıyla salıverilmeye hak kazanan en az 6 mahpusun salıverilme hakkının uzatıldığı tespit edilmiştir.

Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, özellikle siyasi mahpusların infazların yakılmasının rutin bir halde aldığı iddiası komisyonumuza bildirilmiştir.

Hem kişi özgürlüğü güvenliği hakkı hem de umut hakkı ihlaller içeren uygulamalarla mahpusların hakları elinden almaktadır. Hapishane idarelerinin mutlak görevleri, mahpusları dış dünyaya kazandırmaktadır. Ceza İnfaz Kurumları, mahpuslar hakkında verdiği kararlar hukuka uygun olmalıdır. İdare ve Gözlem Kurulları tarafından verilen hukuka aykırı kararlar insan onurunun özüne ağır bir darbe vurmaktadır. Bu kurullar adete mahkemeler yerine geçerek hüküm kurmaktadır. İdare ve Gözlem Kurulları tarafından verilen bu kararlar mahpusların umut hakkı ve kişi hürriyeti hakkına ağır darbe vurmaktadır.

İdare ve Gözlem Kurullarına verilen yetkiler gözlemlendiğinde; hapishane idaresi mahpus hakkında ancak ve ancak yargı makamlarının karar verebileceği hallerde, yargı makamlarının yetkilerini dahi aşan bir yerde konumlandırılmış ve karar mercii haline getirildiği bu durum ihlallere sebebiyet vermektedir. İdare ve Gözlem Kurullarının görevlerine derhal son verilerek yaşanan hak ihlallerinin ortadan kaldırılması gerekmektedir.

Sosyal ve Kültürel Faaliyetler

Batman T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Batman Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Batman M Tipi Kapalı Ceza infaz Kurumu'nda yapılan görüşmeler neticesinde:

Hapishanede bulunan mahpuslar ile yapılan görüşmelerde, mahpusların spor,kültür ve sanat alanıyla ilgili var olan haklarından yararlandırılmadıklarını iddia etmişlerdir.

Ayda 2 defa olan spor hakkının ayda bir defa düşürüldüğü veya hiç yaptırılmadığı mahpus beyanları çerçevesinde kayıt altına alınmıştır. Bazı mahpuslar ise son bir yıl içerisinde hiçbir şekilde spor yapmalarına izin verilmediğini dile getirmiştir. Bazı mahpuslar spor faaliyetleri çerçevesinde bir araya geldikleri diğer mahpuslarla konuşmalarına izin verilmediğini bu nedenle artık tek tek spora çıkarıldıklarını belirtmişlerdir.

Diğer mahpuslarla birlikte ortak havalandırmaya çıkarılmalarına idare tarafından izin verilmediği dile getirilmiştir.

Spor dışındaki haklardan da yararlanamadıklarını dile getiren mahpuslar; kültür ve sanat alanında da idare tarafından kısıtlamaların olduğunu belirtmişlerdir. Atölye çalışmalarına izin verilmediğini, hareket alanlarının daraltıldığını, hareket ve yaşam alanlarının sadece koğuş ve havalandırma ile sınırlı kaldığını dile getirmişlerdir.

ÖNERİLER VE SONUÇ

Hapishane idaresinin mahpusların sağlık sorunları ile ilgilenmesi, tedavilerin vaktinde yapılması bireyin sağlık hakkı kapsamında olup hasta mahpusların hastaneye tedavi amaçlı götürülmesi ve revir şartlarının iyileştirilmesi,

Mahpusların sosyal faaliyet olan ortak alanlardan yararlanması, yasalarca tanınmış haklara uygun bir şekilde yapılması, havalandırma, spor vb. hakların mahpusların yararı göz önünde bulundurularak artırılması, havalandırma ve spor haklarının engellenmemesi,

Kitap, dergi ve gazetelere getirilen kısıtlamaların kaldırılması, mahpusların istedikleri yayın ve yayımlara ulaşabilme imkânının sağlanması, mahpuslar tarafından idareye hitaben yazılan dilekçelere ve taleplere etkin bir şekilde cevap verilmesi, televizyon ve radyo kanal çeşitliliğinde veya sayısında iyileştirmeye gitmesi, hapishane içi ve hapishane dışı mektuplaşmaların engellenmesine yönelik kısıtlamaların ortadan kaldırılması,

Koğuşlarda yapılan aramalarda özel eşyalara el konulması ulusal ve uluslararası hukukla bağdaşmamaktadır. Bu tür uygulamaların derhal son bulması,

Kötü muamele ve işkence iddiaları ile özellikle çıplak arama dayatmasının etkin bir şekilde araştırılıp soruşturulması, infaz savcısının ve hapishane idaresinin bu konuda şeffaf olması ve ilgililer hakkında soruşturma başlatması, ilgililerin açığa alınması,

Ayakta sayım uygulamalarına son verilmesi, ayakta sayım dayatmalarına karşı çıkan mahpusların almış olduğu disiplin cezalarının idare tarafından iptal edilmesi, tek hücre uygulamasının son bulması,

Mahpuslara ihtiyacı olan temizlik malzemesinin verilmesi, koğuş bakımının ve temizliğinin sağlanması, mahpusların temiz ve yeteri kadar suya erişimi önündeki engelin kaldırılması,

Telefon görüşmeleri esnasında tekmil verilmediği takdirde telefon görüşmelerinin kesilmesi ve telefon görüşmelerinde mahpusların Türkçe dışındaki dillerde konuşmak istemesi durumunda idareye dilekçe verme zorunluluğunun kaldırılması, yapılan kapalı görüşlerde infaz koruma memurlarının odayı terk etmemesi ve görüş öncesi mahpusların tekmil vermeye zorlanmaması ve tekmil uygulamasına son verilmesi, infaz koruma memurlarının; mahpusların özel hataya saygı ilkesi gereği görüş kabinlerinden uzaklaştırılması, infaz koruma memurlarının; mahpusları aileleri ile olan konuşmalarını duyamayacak bir noktada durması, yapılan telefon görüşmelerinin ve kapalı görüşlerin özel hayata saygı ilkesi gereği dinlenmemesi, tüm mahpusların Resmî Gazete 'de 29 Mart 2020'de yayımlanan Ceza ve İnfaz Kurumlarının Yönetimi ve Ceza ve Güvenlik

Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 74/G. Maddesi gereğince aileleri görüntülü konuşması önündeki engellerin kaldırılması,

Aylık veya olağanüstü koğuş aramalarının usulüne uygun yapılması, arama yapılırken mahpusların özel eşyalarına el konulmaması,

Mahpuslara verilen yemek çeşitliliğinin ve porsiyonlarının artırılması ve yemeklerin hijyenik olmasına önem verilmesi,

Hapishanene giden mahpus aileleri, ziyaretçileri ve avukatlarının hapishane ulaşımı ile ilgili zorlukların ortadan kaldırılması için yetkili merciler tarafından en kısa zamanda bir kararın alınması ve günde en az bir defa olmak üzere Batman ili merkezinden hapishanene gidecek bir toplu taşıma aracının tesisi için gerekli adımların atılması gerekmektedir.

İnsan Hakları Derneği(İHD) Batman Şubesi Hapishane Komisyonu tarafından 01.01.2023-31.12.2023 tarihleri arasında dernek şubemize yapılan Batman Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Batman T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Batman M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda yaşanan insan hakları ihlalleri başvuruları üzerine Hapishane Komisyonumuzun bu kurumlarda bulunan mahpuslar, mahpus aileleri ve avukatları ile; yüz yüze, telefon ve e-mail kanalıyla, elde edilen tüm bilgi ve belge ile yapılan görüşmeler neticesinde tanzim edilen raporumuz kamuoyuna saygı ile arz olunur.

İHD BATMAN ŞUBESİ HAPİSHANE KOMİSYONU